

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

મિસ્ટ્રીસ અમીયા બાલા પાલ

વિરુદ્ધ

આવકવેરા કમિશનર, શિલોંગ

જુલાઈ ૦૭, ૨૦૦૩

[રૂમા પાલ અને બી. એન. શ્રીકૃષ્ણ, ન્યાયાધીશો]

આવકવેરા અધિનિયમ, ૧૯૬૧; કલમ ૫૫A, ૧૧૬, ૧૨૦, ૧૩૧(૧), ૧૩૩(૬) અને ૧૪૨(૨):આકારણીકર્તાએ સતત બે આકારણી વર્ષોમાં ઘરના બાંધકામ પર અમુક રોકાણ જાહેર કરીને રિટર્ન ફાઇલ કર્યું— આકારણી અધિકારીએ બાંધકામ ખર્ચના મૂલ્યાંકનની બાબત મૂલ્યાંકન અધિકારીને મોકલી— અગાઉના વર્ષોની આકારણી ફરીથી ખોલી— તેમાં

અઘોષિત રોકાણ તરફ ઉમેરો કર્યો- પડકાર- અપીલ ઓથોરિટી દ્વારા
૨૬- ટ્રિબ્યુનલે અપીલને એવું ઠરાવીને મંજૂરી આપી કે આકારણી
અધિકારી આવી બાબત મૂલ્યાંકન અધિકારીને મોકલી શકે નહીં- સંદર્ભ
પર હાઈકોર્ટે ઠરાવ્યું કે આવી બાબત મૂલ્યાંકન અધિકારીને મોકલવા માટે
ઓથોરિટી પાસે એક્ટની જોગવાઈઓ હેઠળ પૂરતી સત્તા છે- અપીલ પર
ઠરાવ્યું, એક્ટની કલમ ૫૫A સિવાયની જોગવાઈઓ હેઠળ આપવામાં
આવેલી તપાસની સત્તામાં તપાસ માટે બાબત મોકલવાની સત્તાનો
સમાવેશ થતો નથી- એક્ટની કલમ ૫૫A હેઠળ મૂલ્યાંકન અધિકારીને
બાબત મોકલવાના અને કલમ ૭૫ સાથે ઓર્ડર XXVI નિયમ ૯ હેઠળ
કમિશન જારી કરવાના પરિણામો અલગ છે- આકારણી અધિકારી
કાયદાની સ્પષ્ટ જોગવાઈઓથી અલગ સંજોગો અને હેતુઓમાં મૂલ્યાંકન
અધિકારીને આવી બાબત મોકલવા માટે એક્ટ હેઠળ તપાસની સામાન્ય
સત્તાનો ઉપયોગ કરી શકતો નથી- મૂલ્યાંકન અધિકારીનો સંદર્ભ એક્ટ
હેઠળ માન્ય હોય તો કરી શકાય- જો કે, મૂલ્યાંકન અધિકારીની નિમણૂક
વેલ્થ ટેક્સ એક્ટ હેઠળ કરવામાં આવી હોવાથી, તે કાયદાકીય મર્યાદામાં
રહીને કાર્યો કરી શકે છે- કોડ ઓફ સિવિલ પ્રોસિજર, ૧૯૦૮- ઓર્ડર
૨૬- કલમ ૭૫ થી ૭૮- વેલ્થ ટેક્સ એક્ટ, ૧૯૫૭; કલમ ૮, ૧૨ A,
૧૬(A), ૨૩, ૩૫, ૩૭(૧) અને ૩૮.

આકારણી વર્ષ ૧૯૮૨-૮૩ માટે આકારણીકર્તા દ્વારા દાખલ કરાયેલા રિટર્નમાં, તેમણે ઘરના બાંધકામના ખર્ચ તરફ રોકાણ તરીકે અમુક રકમ દર્શાવી હતી.પછીના આકારણી વર્ષમાં, તેમણે ઘરના નિર્માણ માટે વધુ રકમનું રોકાણ જાહેર કર્યું હતું.આવકવેરા કાયદાની કલમ ૫૫ એ હેઠળ આકારણી અધિકારીએ રિટર્ન સ્વીકાર્યું ન હતું અને મકાનની બાંધકામ કિંમત નક્કી કરવા/મૂલ્યાંકન કરવાના પ્રશ્નને મૂલ્યાંકન અધિકારીને મોકલ્યો હતો. મૂલ્યાંકન રિપોર્ટના આધારે આકારણી વર્ષ ૧૯૮૨-૮૩ માટેનું આકારણી ફરીથી ખોલવામાં આવ્યું હતું અને આકારણી અધિકારીએ આકારણી વર્ષ ૧૯૮૨-૮૩ અને ૧૯૮૩-૮૪માં અઘોષિત રોકાણ માટે અમુક વધારા કર્યા હતા.પીડિત આકારણીકર્તાએ અપીલ દાખલ કરી હતી, જેને અપીલ સત્તામંડળ દ્વારા રદ કરવામાં આવી હતી.અપીલ પર, ટ્રિબ્યુનલે જણાવ્યું હતું કે આકારણી અધિકારી મૂલ્યાંકન અધિકારીને પ્રશ્ન મોકલી શક્યા ન હતા.આમ, ટ્રિબ્યુનલે કાયદામાં ભૂલ કરી છે કે કેમ કે આકારણી અધિકારી મકાન/મિલકતની બાંધકામ ખર્ચના અંદાજ માટે આ બાબતને મૂલ્યાંકન અધિકારીને મોકલી શક્યા ન હતા, તે અંગે હાઈકોર્ટમાં સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો હતો.આ પ્રશ્નનો હકારાત્મક જવાબ આપતાં હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચે જણાવ્યું હતું કે આકારણી અધિકારીએ અધિનિયમની કલમ ૫૫A હેઠળ આ પ્રશ્નનો ઉદ્દેશ કરી શક્યા ન હતા, પરંતુ અધિનિયમની અન્ય જોગવાઈઓ હેઠળ તેનો ઉદ્દેશ કરી શક્યા હતા. તેથી આ અપીલ કરવામાં આવી છે.

આકારણીકર્તા માટે એવો દાવો કરવામાં આવ્યો હતો કે મૂલ્યાંકન અધિકારીનો સંદર્ભ કાયદાની કલમ ૫૫-એ હેઠળ ઉલ્લેખિત શરતો અને સંજોગોમાં સખત રીતે કરી શકાય છે; જ્યારે બાંધકામ ખર્ચ નક્કી કરવા માટે સંદર્ભ આપવાની સત્તા કાયદાની અન્ય જોગવાઈઓ હેઠળ ઉપલબ્ધ હતી, ત્યારે કાયદાની કલમ ૫૫-એ નો ઉપયોગ કરવો યોગ્ય ન હતો; અને મૂલ્યાંકન અધિકારીની નિમણૂક સંપત્તિ કરવેરા અધિનિયમ હેઠળ કરવામાં આવી હોવાથી, તે તે અધિનિયમ હેઠળ નિર્ધારિત રીતે સત્તાનો ઉપયોગ કરી શકે છે.

મહેસૂલ વતી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે આકારણી અધિકારીને કાયદાની કલમ ૫૫ A સિવાયની જોગવાઈઓ હેઠળ મૂલ્યાંકન અધિકારીને બાંધકામ ખર્ચના મૂલ્યાંકનની બાબત મોકલવાની સત્તા આપવામાં આવી હતી અને સંપત્તિ કરવેરા કાયદામાં એવી જોગવાઈઓ ન હોવાથી કે જે મૂલ્યાંકન અધિકારીને તે કાયદા હેઠળ આવરી લેવામાં ન આવી હોય તે બાબત અંગે અહેવાલ રજૂ કરવા પર પ્રતિબંધ/અટકાવ કરે છે, આકારણી અધિકારી દ્વારા મૂલ્યાંકન અધિકારીને મોકલવામાં આવેલો સંદર્ભ અધિકારક્ષેત્ર વિનાનો ન હતો.

અપીલને મંજૂરી આપતાં, કોર્ટે

હેલ્ડ:૧.૧.આવકવેરા કાયદાની કલમ ૫૫A મૂડી લાભ સાથે સંબંધિત છે.મૂડી લાભની ગણતરીના સંબંધમાં મૂડી સંપત્તિના વાજબી બજાર મૂલ્યનું મૂલ્યાંકન કરવાના હેતુ માટે તે સંપત્તિ કર કાયદામાં મૂલ્યાંકન અધિકારીને લગતી કેટલીક જોગવાઈઓનો સમાવેશ કરે છે. સ્પષ્ટપણે કાયદાની કલમ ૫૫A આકારણી કરનારના કેસમાં લાગુ થઈ શકે નહીં.[૩૯૫-સી, ડી; ૩૯૬-સી]

૧.૨.એ વાત સાચી છે કે આકારણી અધિકારી પુરાવાના કડક નિયમોથી બંધાયેલા નથી અને જો તે સુસંગત હોય તો આકારણી અધિકારી દ્વારા કાયદાની કલમ ૫૫A હેઠળ મૂલ્યાંકન અધિકારીના અહેવાલને પુરાવાના એક ભાગ તરીકે ગણી શકાય છે.જો કે, અધિનિયમની કલમ ૧૩૩(૬) અને ૧૪૨(૨) હેઠળ આકારણી અધિકારીને આપવામાં આવેલી તપાસની સત્તામાં મૂલ્યાંકન અધિકારીને તપાસ માટે સંદર્ભિત કરવાની સત્તાનો સમાવેશ થતો નથી.[૩૯૬-જી, એચ; ૩૯૭-એ]

સી.આઈ.ટી. વિરુદ્ધ ઈસ્ટ કોમર્શિયલ કો. લિ., (૧૯૬૭) LXIII ૪૪૯, ૪૫૭
પર આધાર રાખ્યો હતો.

૧.૩.આ પ્રસંગના કેસમાં આકારણી અધિકારીએ અધિનિયમની કલમ ૫૫A હેઠળ સંદર્ભ આપ્યો હતો. આ કાર્યવાહીને અધિનિયમની કલમ ૧૩૧(૧) સાથે વાંચીને આદેશ XXVI નિયમ ૯ સી.પી.સી.ના સંદર્ભ દ્વારા સમર્થન આપી શકાય

નહીં, કારણ કે અધિનિયમની કલમ ૫૫A હેઠળ મૂલ્યાંકન અધિકારીને સંદર્ભ
 આપવાના પરિણામો અને કલમ ૭૫ હેઠળ બહાર પાડવામાં આવેલા આદેશ
 XXVI નિયમ ૯ સાથે વાંચીને કમિશન આપવાના પરિણામો અલગ છે. આ
 આકારણી અધિકારી દ્વારા કલમનો ઉલ્લેખ કરવામાં ભૂલ સુધારવાનો કિસ્સો
 નથી, જે ભૂલને સત્તાના યોગ્ય સ્ત્રોતને કાર્યવાહીનો સંદર્ભ આપીને અવગણી
 શકાય છે. કલમ ૫૫A હેઠળ સ્પષ્ટપણે જે સંજોગો અને હેતુઓ હેઠળ મૂલ્યાંકન
 અધિકારીને સંદર્ભ આપી શકાય છે તે નક્કી કરવામાં આવ્યા છે, તે સિવાય
 આકારણી અધિકારી દ્વારા જુદા જુદા સંજોગોમાં અને અન્ય હેતુઓ માટે સંદર્ભ
 આપવા માટે તપાસની સામાન્ય સત્તાઓનો ઉપયોગ કરવાનો કોઈ પ્રશ્ન
 નથી. કલમ ૫૫A કરવેરા કાયદા (સુધારા) અધિનિયમ, ૧૯૭૨ દ્વારા
 અધિનિયમમાં રજૂ કરવામાં આવી હતી જ્યારે કલમ ૧૩૧(૧), ૧૩૩(૬) અને
 ૧૪૨(૨) પહેલેથી જ કાયદાના પુસ્તકમાં હતી. જોકે મૂલ્યાંકન અધિકારીને
 કોઈપણ વિવાદનો સંદર્ભ આપવાની સત્તા અધિનિયમની કલમ ૧૩૧(૧),
 ૧૩૩(૬) અને ૧૪૨(૨) માં પહેલેથી જ ઉપલબ્ધ હતી, તેમ છતાં
 અધિનિયમની કલમ ૫૫A હેઠળ અમુક સંજોગોમાં આકારણી અધિકારીને આમ
 કરવા માટે ખાસ સત્તા આપવાની જરૂર હતી. [૩૯૮-E, F, G, H; ૩૯૯-A]
 પદમ સેન વિરુદ્ધ યુ.પી. રાજ્ય, એ.આઈ.આર. (૧૯૬૧) એસ.સી. ૨૧૮ પેરા
 ૮ અને અર્જુન સિંહ વિરુદ્ધ મોહિન્દ્રા કુમાર, એ.આઈ.આર. (૧૯૬૪) એસ.સી.
 ૯૯૩ પેરા ૧૯ પર આધારિત.

૧.૪.જ્યારે પણ આવકવેરા અધિનિયમ હેઠળ સંપત્તિ કર અધિનિયમ હેઠળ નિયુક્ત મૂલ્યાંકન અધિકારીનો સંદર્ભ માન્ય છે, ત્યારે તે કાયદાકીય રીતે પૂરો પાડવામાં આવ્યો છે.વેલ્થ ટેક્સ એક્ટ હેઠળ મૂલ્યાંકન અધિકારીની નિમણૂક કરવામાં આવે છે અને તે જે કાયદાકીય મર્યાદા હેઠળ નિયુક્ત થાય છે, તે મર્યાદામાં રહીને કાર્યો કરી શકે છે.મૂલ્યાંકન અધિકારી માટે તેમના વૈધાનિક કાર્યો સિવાય મૂલ્યાંકન અધિકારી તરીકે તેમની ક્ષમતામાં કાર્ય કરવું શક્ય નથી.તેને બોલાવી શકાય નહીં અને આવકવેરા અધિનિયમ હેઠળ આકારણી અધિકારીને અહેવાલ આપવાનો અધિકાર પણ નહીં હોય, સિવાય કે જ્યારે કલમ ૫૫A હેઠળ અથવા કલમ ૨૬૯ L હેઠળ સિવાય સક્ષમ અધિકારીને સંદર્ભ આપવામાં આવે. ટ્રિબ્યુનલે યોગ્ય રીતે જણાવ્યું હતું કે આકારણી અધિકારી મકાન મિલકતની બાંધકામ ખર્ચનો અંદાજ કાઢવા માટે મૂલ્યાંકન અધિકારીને આ બાબતનો સંદર્ભ આપી શકતા નથી.[૩૯૯-જી, એચ; ૪૦૦-એ, બી]

દિવાની અપીલીય અધિકારક્ષેત્ર:દિવાની અપીલ ક્રમાંક ૪૬૫૭/૨૦૦૦.

આઈ.ટી.આર. ૬/૯૬ માં ગુવાહાટી હાઈકોર્ટના ૨૫/૦૮/૧૯૯૯ ના ચુકાદા અને આદેશમાંથી.

અપીલકર્તાઓ માટે વિજય હંસારિયા, મિસ ઇન્કલી બરૂઆ અને સુશીલ કુમાર જૈન.

ટી.એલ.વી. ઐયર, મિસ લક્ષ્મી આયંગર અને બી.વી.બી. દાસ પ્રતિવાદી માટે.

કોર્ટનો ચુકાદો અપાયો હતો:

રૂમા પાલ, ન્યાયમૂર્તિ.આકારણીકર્તાએ ૧૯૮૧થી ૧૯૮૩ની વચ્ચે કોલકાતાના ઉપનગરમાં એક ઘર બનાવ્યું હતું.તેમણે આકારણી વર્ષ ૧૯૮૨-૧૯૮૩ના સંદર્ભમાં રિટર્ન ફાઇલ કર્યું હતું, જેમાં તેમણે ખુલાસો કર્યો હતો કે તેમણે ઘરના નિર્માણમાં ૧,૭૫,૦૦૦ રૂપિયાનું રોકાણ કર્યું હતું.આવકવેરા અધિકારી (હવે આકારણી અધિકારી તરીકે ઓળખાય છે) દ્વારા રિટર્ન સ્વીકારવામાં આવ્યું હતું.પછીના આકારણી વર્ષ એટલે કે ૧૯૮૩-૮૪ના સંદર્ભમાં, આકારણીકર્તાએ જાહેર કર્યું હતું કે તેમણે ઘરના નિર્માણમાં વધુ ૧,૭૦,૦૦૦ રૂપિયાનું રોકાણ કર્યું હતું.આ મૂલ્યાંકન અધિકારી દ્વારા સ્વીકારવામાં આવ્યું ન હતું, જેમણે આવકવેરા અધિનિયમ, ૧૯૬૧ની કલમ ૫૫(એ) (ત્યારબાદ અધિનિયમ તરીકે ઓળખવામાં આવે છે) હેઠળ ઘરના બાંધકામ ખર્ચનો પ્રશ્ન મૂલ્યાંકન અધિકારીને મોકલ્યો હતો.મૂલ્યાંકન અધિકારીએ આકારણી અધિકારીને અહેવાલ સુપરત કર્યો.અહેવાલના આધારે, આકારણી અધિકારીએ આકારણી વર્ષ ૧૯૮૨-૮૩ના સંદર્ભમાં આકારણી ફરીથી ખોલી હતી.આવકવેરા અધિકારીએ ત્યારબાદ આકારણી વર્ષ ૧૯૮૨-૮૩ના સંદર્ભમાં ૨,૭૯,૦૦૦ રૂપિયા અને આકારણી

વર્ષ ૧૯૮૩-૮૪ના સંદર્ભમાં ૧,૭૭,૦૦૦ રૂપિયાનો ઉમેરો કર્યો હતો. આકારણી આદેશો સામે આકારણી કરનારની અપીલ આવકવેરા કમિશનર (અપીલ) ગૌહાટી દ્વારા ફગાવી દેવામાં આવી હતી. જોકે, આવકવેરા અપીલ ટ્રિબ્યુનલે અગાઉના નિર્ણયને અનુસરીને આકારણી કરનારની અપીલને મંજૂરી આપી હતી અને કહ્યું હતું કે આકારણી અધિકારી આકારણી કરનારના ઘરના બાંધકામના ખર્ચનો પ્રશ્ન મૂલ્યાંકન અધિકારીને મોકલી શક્યા ન હતા. આ પૃષ્ઠભૂમિમાં અધિનિયમની કલમ ૨૫૬ (૨) હેઠળ નીચેનો પ્રશ્ન હાઈકોર્ટમાં મોકલવામાં આવ્યો હતો.

“કેસના તથ્યો અને સંજોગોને ધ્યાનમાં રાખીને, ટ્રિબ્યુનલે એવું કહીને કાયદામાં ભૂલ કરી હતી કે આકારણી અધિકારી મકાન મિલકતના બાંધકામના ખર્ચનો અંદાજ કાઢવા માટે આ બાબતને વેલ્યુએશન સેલ (સિક)ને મોકલી શકતા નથી.

હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચે જણાવ્યું હતું કે આકારણી અધિકારીએ આકારણી હેઠળના ઘરના બાંધકામના ખર્ચનો પ્રશ્ન કાયદાની કલમ ૫૫ એ હેઠળ મૂલ્યાંકન અધિકારીને મોકલી શક્યા ન હોવા છતાં, તેમની પાસે કાયદાની કલમ ૧૩૧ (૧), ૧૩૩ (૬) અને ૧૪૨ (૨) હેઠળ મૂલ્યાંકન અધિકારી પાસેથી મૂલ્યાંકન રિપોર્ટ માંગવાની પૂરતી સત્તા હતી. એવું માનવામાં આવ્યું હતું કે આ દરેક વિભાગો “મશીનરીની જોગવાઈઓને સક્ષમ કરી રહ્યા હતા, જે મૂલ્યાંકન સત્તામંડળમાં પૂરતી સત્તાઓનું રોકાણ કરે છે”, અને માંગણી મેમો પરની

જોગવાઈનો કોઈપણ ખોટો ઉદ્દેશ મહત્વપૂર્ણ નહીં હોય.તે મુજબ, સંદર્ભિત પ્રશ્નનો જવાબ હકારાત્મક અને આકારણી વિરુદ્ધ આપવામાં આવ્યો હતો.

અમારી સમક્ષની અપીલમાં આકારણીકર્તા વતી એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે મૂલ્યાંકન અધિકારીનો સંદર્ભ માત્ર કાયદાની કલમ ૫૫ એ ના સંદર્ભમાં જ કરી શકાય છે અને જો તે કલમ હેઠળ સંદર્ભને ન્યાયી ઠેરવતી પરિસ્થિતિઓ પ્રવર્તતી ન હોય તો આકારણી અધિકારી પાસે અન્યથા મૂલ્યાંકન અધિકારીને આ બાબતનો સંદર્ભ આપવાનો અધિકારક્ષેત્ર નથી.વધુમાં એ વાત પર ભાર મૂકવામાં આવ્યો હતો કે આ કાયદાની કલમ ૫૫ એ માત્ર મૂડી લાભની ગણતરીના સંબંધમાં મિલકતની બજાર કિંમતની ગણતરી કરવાના હેતુઓ માટે મૂલ્યાંકન અધિકારીના સંદર્ભને મંજૂરી આપે છે.એવું પણ રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે મૂલ્યાંકન અધિકારીનો સંદર્ભ ખાસ કરીને કલમ ૫૫ A હેઠળ આપવામાં આવ્યો હતો અને તેનો અર્થ એ થયો કે મૂલ્યાંકન અધિકારીનો સંદર્ભ અન્ય કોઈ જોગવાઈ હેઠળ કરી શકાતો નથી, જે સામાન્ય રીતે આકારણી અધિકારીને આકારણીની આવક નક્કી કરવા માટે સક્ષમ બનાવે છે.અપીલકર્તાની રજૂઆત એ હતી કે જો વેલ્યુએશન ઓફિસરને બાંધકામના ખર્ચના નિર્ધારણનો સંદર્ભ આપવાની સત્તા અન્યથા એસેસિંગ ઓફિસરને એક્ટની અન્ય જોગવાઈઓ હેઠળ ઉપલબ્ધ હોય, તો એસેસિંગ ઓફિસરને કલમ ૫૫ A હેઠળ ખાસ સત્તા આપવી જરૂરી નથી. છેવટે, એ રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે વેલ્યુએશન ઓફિસરની નિમણૂક વેલ્થ ટેક્સ એક્ટ હેઠળ કરવામાં આવે છે અને તે સત્તાનો ઉપયોગ તે

એક્ટ દ્વારા અથવા એક્ટની કલમ ૫૫ A જેવી અન્ય કોઈ કાનૂની જોગવાઈ દ્વારા નિર્ધારિત રીતે જ કરી શકે છે અને વેલ્યુએશન ઓફિસર તરીકેની તેની ક્ષમતામાં કાયદા દ્વારા નિર્ધારિત ન હોય તેવા કાર્યો કરવા માટે તેને બોલાવી શકાય નહીં.

મહેસૂલ અધિકારીઓ વતી હાજર થયેલા વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે કલમ ૧૩૧ (૧) હેઠળ આકારણી અધિકારી પાસે કલમ ૧૩૧ (૧) (ડી) હેઠળ કમિશન જારી કરવા સહિતની સિવિલ કોર્ટની તમામ સત્તાઓ છે. વધુમાં, કલમ ૧૪૨ (૨) હેઠળ, કોઈ પણ વ્યક્તિની આવક અથવા ગુકસાન અંગે સંપૂર્ણ માહિતી મેળવવાના હેતુથી આકારણી અધિકારી "તેને જરૂરી લાગે તેવા પ્રકારની તપાસ" કરી શકે છે. કલમ ૫૫-એ આકારણી કરનારના કેસને લાગુ પડતી નથી તે સ્વીકારતા પ્રતિવાદીઓનો દાવો હતો કે આકારણી અધિકારીને અન્યથા આ કાયદાની અન્ય જોગવાઈઓ હેઠળ આ બાબતને મૂલ્યાંકન અધિકારીને મોકલવાની સત્તા આપવામાં આવી છે. પ્રતિવાદીઓના જણાવ્યા અનુસાર કલમ ૧૩૧(૧), ૧૩૩(૬) અને ૧૪૨(૨) હેઠળ આકારણી અધિકારીને તપાસની સત્તાઓ વ્યાપક હતી અને આ અદાલતે આ સત્તાની કોઈ મર્યાદા ન વાંચવી જોઈએ. વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે વેલ્થ ટેક્સ એક્ટ, ૧૯૫૭માં એવું કંઈ નથી કે જે વેલ્યુએશન ઓફિસરને તે કાયદાની જોગવાઈઓ હેઠળ આવરી લેવામાં ન આવે તેવી કોઈપણ બાબત અંગે વેલ્યુએશન રિપોર્ટ આપવાથી અટકાવે. તેથી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે આકારણી અધિકારી દ્વારા

વેલ્યુએશન ઓફિસરને આપવામાં આવેલો સંદર્ભ યોગ્ય હતો અને તેને અધિકારક્ષેત્ર વિનાનો ગણી શકાય નહીં.

આ કેસમાં આકારણી અધિકારી દ્વારા જે મૂલ્યાંકન અધિકારીને વિનંતી મોકલવામાં આવી હતી, તે સંપત્તિ કર અધિનિયમ ૧૯૫૭ હેઠળ નિયુક્ત અધિકારી છે.વેલ્થ ટેક્સ એક્ટ, ૧૯૫૭ની કલમ ૨ પેટા-કલમ (આર) "વેલ્યુએશન ઓફિસર"ની વ્યાખ્યા આપે છે, જેનો અર્થ વેલ્થ ટેક્સ એક્ટની કલમ ૧૨ એ હેઠળ વેલ્યુએશન ઓફિસર તરીકે નિયુક્ત વ્યક્તિ છે અને તેમાં પ્રાદેશિક વેલ્યુએશન ઓફિસર, જિલ્લા વેલ્યુએશન ઓફિસર અને સહાયક વેલ્યુએશન ઓફિસરનો સમાવેશ થાય છે.વેલ્થ ટેક્સ એક્ટની કલમ ૮ હેઠળ એવી જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે આવકવેરા અધિનિયમની કલમ ૧૧૬ માં નિર્દિષ્ટ આવકવેરા સત્તાવાળાઓ વેલ્થ ટેક્સ એક્ટના હેતુઓ માટે વેલ્થ ટેક્સ સત્તાવાળાઓ હશે અને "આવી દરેક સત્તા કોઈપણ વ્યક્તિ, હિન્દુ અવિભાજિત કુટુંબ અથવા કંપનીના સંદર્ભમાં આ અધિનિયમ હેઠળ વેલ્થ ટેક્સ સત્તાવાળાઓની સત્તાઓનો ઉપયોગ કરશે અને કાર્યો કરશે અને આ હેતુ માટે આ અધિનિયમ હેઠળ તેનો અધિકારક્ષેત્ર તે જ હશે જે તે અધિનિયમની કલમ ૧૨૦ અથવા તે અધિનિયમની અન્ય કોઈ જોગવાઈ હેઠળ જારી કરાયેલા આદેશો અથવા નિર્દેશો દ્વારા આવકવેરા અધિનિયમ હેઠળ છે".વેલ્થ ટેક્સ એક્ટ હેઠળ વેલ્યુએશન અધિકારીની સત્તાઓ અને કાર્યો પર એક ટૂંકી નજર આ તબક્કે

યોગ્ય રહેશે.વેલ્થ ટેક્સ એક્ટ હેઠળ આકારણી કરવાના હેતુ માટે અને નિર્ધારિત સંજોગોમાં વેલ્થ ટેક્સ એક્ટની કલમ ૧૬ એ હેઠળ આકારણી અધિકારી કોઈપણ સંપત્તિના મૂલ્યાંકનને વેલ્યુએશન ઓફિસરને મોકલી શકે છે, જ્યારે આકારણી અધિકારીનો મત હોય કે આકારણી કરનાર દ્વારા સંપત્તિનું મૂલ્ય યોગ્ય રીતે જાહેર કરવામાં આવ્યું નથી.વેલ્થ ટેક્સ એક્ટની કલમ ૧૬ એ ની પેટા કલમ (૨) માં વેલ્યુએશન અધિકારીને આકારણી અધિકારીની જરૂરિયાત મુજબ વિવિધ હિસાબો, રેકૉર્ડ અથવા અન્ય દસ્તાવેજો રજૂ કરવા માટે આકારણી અધિકારીને નોટિસ આપવાની જોગવાઈ છે.જો મૂલ્યાંકન અધિકારીનો અભિપ્રાય હોય કે આકારણીકર્તા દ્વારા કરવામાં આવેલા રિટર્નમાં સંપત્તિનું મૂલ્ય યોગ્ય રીતે જાહેર કરવામાં આવ્યું છે, તો તે કલમ ૧૬ એ ની પેટા-કલમ (૩) હેઠળ તે અસર માટે લેખિતમાં આદેશ પસાર કરશે અને તેના આદેશની એક નકલ આકારણી અધિકારી અને આકારણીકર્તાને મોકલશે.જો કે, જ્યારે મૂલ્યાંકન અધિકારીનો અભિપ્રાય હોય કે આકારણીકર્તાએ રિટર્નમાં જાહેર કરેલ મૂલ્ય કરતાં સંપત્તિનું મૂલ્ય વધારે છે, અને અમુક અન્ય નિર્દિષ્ટ સંજોગોમાં, મૂલ્યાંકન અધિકારીને કલમ ૧૬ એ ની પેટા-કલમ (૪) હેઠળ આકારણીકર્તાને નોટિસ આપવાની જરૂર છે કે જે મૂલ્ય પર તે સંપત્તિનો અંદાજ કાઢવાનો પ્રસ્તાવ મૂકે છે, આકારણીકર્તાને મૂલ્યાંકન અધિકારી સમક્ષ વ્યક્તિગત રીતે અથવા લેખિતમાં તેના વાંધાઓ જણાવવાની તક આપે છે અને એવા પુરાવા રજૂ કરવા અથવા કરાવવા કે જેના પર આકારણીકર્તા તેના વાંધાઓના સમર્થનમાં આધાર રાખી

શકે છે.ઉપ-કલમ (૫) હેઠળ, મૂલ્યાંકન અધિકારી આકારણી કરનાર વ્યક્તિ દ્વારા રજૂ કરાયેલા પુરાવા સાંભળ્યા પછી અને મૂલ્યાંકન અધિકારી દ્વારા જરૂરી પુરાવાઓ ધ્યાનમાં લીધા પછી અને તેણે એકત્રિત કરેલી તમામ સંબંધિત સામગ્રીને ધ્યાનમાં લીધા પછી, મૂલ્યાંકન અધિકારીએ કલમ ૧૬ એ ની પેટા-કલમ (૬) ની શરતોમાં પ્રશ્નમાં રહેલી ચોક્કસ સંપત્તિના મૂલ્યાંકન સંબંધિત મૂલ્યાંકન અધિકારીના અંદાજ મુજબ મૂલ્યાંકન પૂર્ણ કરવું જરૂરી છે.

વેલ્યુએશન ઓફિસરનો નિર્ણય વેલ્થ ટેક્સ એક્ટની કલમ ૩૫ (એએએ) હેઠળ સુધારી શકાય છે. આ નિર્ણય કલમ ૨૩ (એચએ) હેઠળ અપીલનો વિષય પણ બની શકે છે જેમાં કલમ ૨૩ (૩એ) હેઠળ અપીલ ઓથોરિટીએ વેલ્યુએશન ઓફિસરને સુનાવણીની તક આપવાની હોય અથવા જરૂર જણાય તો વેલ્યુએશન ઓફિસરને ફરીથી તપાસ કરવા માટે નિર્દેશ આપવાનો હોય.કમિશનર (અપીલ) સમક્ષ અપીલના સંદર્ભમાં પણ આવી જ જોગવાઈ છે.આમ જોવામાં આવે છે કે આકારણી અધિકારી કલમ ૧૬ એ હેઠળ તપાસની સત્તા જાળવી રાખતા નથી.જે ચોક્કસ સંપત્તિના સંદર્ભમાં મૂલ્યાંકન અધિકારીને વિનંતી કરવામાં આવી છે તેના સંદર્ભમાં પણ આવી જ જોગવાઈ છે.તપાસની સમગ્ર પ્રક્રિયા માત્ર મૂલ્યાંકન અધિકારી દ્વારા જ કરવામાં આવે છે, જેની જવાબદારી સંપત્તિનું સાચું મૂલ્યાંકન કરવાનો છે.

વેલ્યુએશન ઓફિસર દ્વારા તપાસ એ આકારણી ઓફિસરની સત્તાથી અલગ છે, જેની પાસે અન્યથા વેલ્થ ટેક્સ એક્ટ હેઠળ આકારણી હેઠળની વાસ્તવિક સંપત્તિની તપાસ કરવાની સત્તા છે. આ હેતુ માટે, વેલ્થ ટેક્સ એક્ટની કલમ ૩૭(૧) હેઠળ, આકારણી ઓફિસરને કોડ ઓફ સિવિલ પ્રોસિજર, ૧૯૦૮ હેઠળ કોર્ટની સત્તાઓ આપવામાં આવી છે જ્યારે તે સંબંધિત દાવો ચલાવે છે:

(એ) શોધ અને નિરીક્ષણ

(b) બેંકિંગ કંપનીના કોઈપણ અધિકારી સહિત કોઈપણ વ્યક્તિની હાજરી ફરજિયાત કરવી અને શપથ પર તેની તપાસ કરવી;

(સી) હિસાબના ચોપડા અને અન્ય દસ્તાવેજો રજૂ કરવા માટે ફરજ પાડવી; અને

(ડી) કમિશન જારી કરવું.

વેલ્થ ટેક્સ એક્ટની કલમ ૩૮ હેઠળ વેલ્થ ટેક્સ ઓથોરિટીને કોઈપણ વ્યક્તિ, કંપની, (બેંકિંગ કંપની સહિત) પેઢી, હિંદુ અવિભાજિત કુટુંબ અથવા અન્ય વ્યક્તિ પાસેથી કોઈપણ નિવેદન અથવા માહિતી મેળવવાની અને "આવી વ્યક્તિ, કંપની, પેઢી, હિંદુ અવિભાજિત કુટુંબ અથવા અન્ય વ્યક્તિને, તેમાં દર્શાવેલ તારીખે અથવા તે પહેલાં, નોટિસમાં દર્શાવેલ મુદ્દાઓ પર નિવેદન અથવા માહિતી આપવા માટે જરૂરી નોટિસ આપવાની" સત્તા પણ આપવામાં આવી છે અને વ્યક્તિ અથવા સંબંધિત મુખ્ય અધિકારી અથવા હિંદુ અવિભાજિત કુટુંબના મેનેજર, જે પણ હોય, તે કોઈપણ કાયદામાં વિપરીત કંઈપણ હોવા

છતાં, આવી સંપત્તિ-કર સત્તાને નિવેદન અથવા માહિતી આપવા માટે બંધાયેલા રહેશે.આમ એ સ્પષ્ટ થાય છે કે સંપત્તિ કર અધિનિયમની કલમ ૩૭(૧) અને ૩૮ હેઠળ તપાસ કરવાની આકારણી અધિકારીની સત્તા કલમ ૧૬ A હેઠળ મૂલ્યાંકન અધિકારીને સંદર્ભિત કરવાની તેની સત્તાથી અલગ છે. તેમાં કોઈ ઓવરલેપિંગ નથી.

આવકવેરા અધિનિયમની કલમ ૫૫ એ પ્રકરણ IV, ભાગ ઈ માં આવે છે, જે મૂડી લાભ સાથે સંબંધિત છે.મૂડી લાભની ગણતરીના સંબંધમાં મૂડી સંપત્તિના વાજબી બજાર મૂલ્યનું મૂલ્યાંકન કરવાના હેતુ માટે તે સંપત્તિ કર કાયદામાં મૂલ્યાંકન અધિકારીને લગતી કેટલીક જોગવાઈઓનો સમાવેશ કરે છે અને તે નીચે મુજબ છે.

“૫૫એ. આ પ્રકરણના હેતુઓ માટે મૂડી સંપત્તિના વાજબી બજાર મૂલ્યની ખાતરી કરવાના હેતુથી, આકારણી અધિકારી મૂડી સંપત્તિના મૂલ્યાંકનને મૂલ્યાંકન અધિકારીને મોકલી શકે છે—

(એ) એવા કિસ્સામાં જ્યાં આકારણી કરનાર દ્વારા દાવો કરવામાં આવેલી સંપત્તિનું મૂલ્ય નોંધાયેલા મૂલ્યાંકનકર્તા દ્વારા કરવામાં આવેલા અંદાજ મુજબ હોય, જો આકારણી અધિકારીનો અભિપ્રાય હોય કે આ રીતે દાવો કરવામાં આવેલું મૂલ્ય તેના વાજબી બજાર મૂલ્ય કરતાં ઓછું છે;

(બી) અન્ય કોઈ પણ કિસ્સામાં, જો આકારણી અધિકારીનો અભિપ્રાય હોય તો—

(i) કે સંપત્તિનું વાજબી બજાર મૂલ્ય આકારણીકર્તા દ્વારા દાવા કરાયેલ સંપત્તિના મૂલ્ય કરતાં વધુ હોય અથવા આ સંબંધમાં નિર્ધારિત કરવામાં આવેલી રકમ કરતાં વધુ હોય; અથવા

(ii) કે સંપત્તિની પ્રકૃતિ અને અન્ય સંબંધિત સંજોગોને ધ્યાનમાં રાખીને, આમ કરવું જરૂરી છે.

અને જ્યાં આવો કોઈ સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો હોય, ત્યાં પેટા-કલમ (૨), (૩), (૪), ની જોગવાઈઓ, (૫) અને (૬) કલમ ૧૬એ, પેટા-કલમ (૧) ના (હા) અને (ઈ) ખંડ અને કલમ ૨૩ ના પેટા-કલમ (૩એ) અને (૪) અને પેટા-કલમ (૫) અને કલમ ૨૪, કલમ ૩૪એએ, કલમ ૩૫ અને સંપત્તિ કરવેરા અધિનિયમ, ૧૯૫૭ (૧૯૫૭ ના ૨૭) ની કલમ ૩૭ ના જરૂરી ફેરફારો સાથે, તે કાયદાની કલમ ૧૬એ ની પેટા-કલમ (૧) હેઠળ આકારણી અધિકારી દ્વારા કરવામાં આવેલા સંદર્ભના સંબંધમાં તે જે રીતે લાગુ પડે છે તે રીતે તે સંદર્ભના સંબંધમાં લાગુ પડશે.

ટપ્પીકરણ – આ વિભાગમાં, "મૂલ્યાંકન અધિકારી" નો અર્થ એ જ છે, જે સંપત્તિ-કર અધિનિયમ, ૧૯૫૭ (૧૯૫૭ ના ૨૭) ની કલમ ૨ ના (આર) માં છે."

“સ્પષ્ટપણે આ વિભાગની શરતો આકારણી કરનારના કેસમાં લાગુ થઈ શકે નહીં.પરંતુ શું આકારણી અધિકારી અન્યથા આકારણીની કરપાત્ર આવકની સામાન્ય રીતે ગણતરી કરવા માટે મૂલ્યાંકન અધિકારીનો સંદર્ભ લઈ શકે છે? પ્રતિવાદીઓ કહે છે કે તેઓ આમ કરી શકે છે, અને તેમણે અમને એક્ટની કલમ ૧૩૧(૧) અને ૧૩૩(૬) નો સંદર્ભ આપ્યો છે. એક્ટની કલમ ૧૩૧ (૧) એ વેલ્થ ટેક્સ એક્ટની કલમ ૩૭(૧) સાથે સમાન છે અને એક્ટની કલમ ૧૩૩ (૬) એ વેલ્થ ટેક્સ એક્ટની કલમ ૩૮ જેવી જ છે. અમારી અગાઉની તર્કની સમાનતા પર, આવકવેરા અધિનિયમની કલમ ૧૩૧ (૧) અને ૧૩૩ (૬) હેઠળ આકારણી અધિકારીની સત્તા અલગ છે અને તેમાં કલમ ૫૫A હેઠળ મૂલ્યાંકન અધિકારીને બાબત મોકલવાની સત્તા શામેલ નથી. ત્રીજી કલમ એટલે કે., પ્રતિવાદીઓએ જે કલમ ૧૪૨ (૨) પર આધાર રાખ્યો છે, તે તેમને આમ કરવાની મંજૂરી આપે છે.આ કાયદાની કલમ ૧૪૨ (૨) માં જણાવવામાં આવ્યું છે:

“કોઈ પણ વ્યક્તિની આવક અથવા ગુકસાન અંગે સંપૂર્ણ માહિતી મેળવવાના હેતુથી, આકારણી અધિકારી જરૂરી લાગે તેવા પ્રકારની તપાસ કરી શકે છે.

કલમ ૧૩૩ (૬) અને ૧૪૨ (૨) ની સામાન્ય વિશેષતા એ છે કે આકારણી અધિકારી હકીકત શોધનાર સત્તાધિકારી છે.તેમની પોતાની તપાસમાં મળેલા

તથ્યોના આધારે આ તેમનો અભિપ્રાય છે, જે મૂલ્યાંકન આદેશમાં પરિણમે છે.બીજી તરફ, કલમ ૫૫ એ હેઠળ મૂલ્યાંકન અધિકારી દ્વારા અહેવાલ એ મૂલ્યાંકન અધિકારી દ્વારા પોતે જ કરવામાં આવેલી તપાસનું પરિણામ છે અને તેમની સમક્ષના પુરાવા પર તેમનો અભિપ્રાય દર્શાવે છે.આવો અહેવાલ કલમ ૧૩૩ (૬) અથવા કલમ ૧૪૨ (૨) ની જોગવાઈઓ હેઠળ આકારણી અધિકારી દ્વારા તપાસનું પરિણામ નહીં હોય.એ વાત સાચી છે કે આકારણી અધિકારી પુરાવાના કડક નિયમોથી બંધાયેલા નથી અને કલમ ૫૫ A હેઠળ મૂલ્યાંકન અધિકારીનો અહેવાલ જો સુસંગત હોય તો આકારણી અધિકારી દ્વારા પુરાવાના એક ભાગ તરીકે ગણી શકાય.(જુઓ સી.આઈ.ટી. વિ. ઈસ્ટ કોમર્શિયલ કો. લિ., (૧૯૬૭) LXIII ITR ૪૪૯,૪૫૭) જો કે, કલમ ૧૩૩ (૬) અને ૧૪૨ (૨) હેઠળ આકારણી અધિકારીને આપવામાં આવેલી તપાસની સત્તામાં મૂલ્યાંકન અધિકારીને તપાસ માટે સંદર્ભિત કરવાની સત્તાનો સમાવેશ થતો નથી.

જોકે પ્રતિવાદીઓ માટેના વિદ્વાન વકીલે ખાસ કરીને કલમ ૧૩૧ ની પેટા કલમ (૧) ના ખંડ (ડી) તરફ અમારું ધ્યાન દોર્યું છે, જે અન્ય બાબતોની સાથે એવું પણ જણાવે છે કે આકારણી અધિકારીને, "આ અધિનિયમના હેતુઓ માટે, સમાન સત્તાઓ હશે જે સિવિલ પ્રોસિજર કોડ, ૧૯૦૮ (જેને 'કોડ' તરીકે

ઓળખવામાં આવે છે) હેઠળ કોર્ટમાં નીચેની બાબતોના સંબંધમાં દાવો ચલાવતી વખતે હોય છે, એટલે કે:—

“(ડી) કમિશન જારી કરવું.”

કમિશન જારી કરવાની અદાલતની સત્તા કોડના કાયદા અને કોડના અનુસૂચિના આદેશ XXVI ની કલમ ૭૫ થી ૭૮માં સમાવિષ્ટ છે.કલમ ૭૬ થી ૭૮ અમારા હેતુઓ માટે સુસંગત નથી.કલમ ૭૫, જે કમિશન જારી કરવા માટે અદાલતની સત્તાની રૂપરેખા આપે છે, તે કહે છે:

“કમિશન જારી કરવાની અદાલતની સત્તા.આવી શરતો અને મર્યાદાઓને આધીન રહીને જે નિર્ધારિત કરવામાં આવી શકે, અદાલત કમિશન જારી કરી શકે છે—

(એ) કોઈપણ વ્યક્તિની તપાસ કરવી;

(b) સ્થાનિક તપાસ કરવી;

(સી) હિસાબોની તપાસ કરવી અથવા ગોઠવણ કરવી; અથવા

(ડી) ભાગલા પાડવા;

(ઈ) વૈજ્ઞાનિક, તકનીકી અથવા નિષ્ણાત તપાસ હાથ ધરવી;

(એફ) એવી મિલકતનું વેચાણ કરવું કે જે ઝડપી અને કુદરતી રીતે ક્ષીણ થતી હોય અને જે દાવો નક્કી થવાની રાહ જોતી હોય તેવા કોર્ટની કસ્ટડીમાં હોય;

(જી) કોઈપણ મંત્રી કાર્ય કરવા માટે.”

આદેશ XXVI કલમ ૭૫ માં ઉલ્લેખિત દરેક હેતુઓના સંદર્ભમાં કમિશન જારી કરવાની પ્રક્રિયા પૂરી પાડે છે.આમ નિયમો ૧ થી ૮ સાક્ષીઓની તપાસ કરવા માટેના કમિશનના સંદર્ભમાં છે, નિયમો ૯ થી ૧૦ સી સ્થાનિક તપાસ માટેના કમિશનના સંદર્ભમાં છે; નિયમો ૧૧ અને ૧૨ હિસાબોની તપાસ કરવા માટેના કમિશન સાથે સંબંધિત છે અને નિયમો ૧૩ અને ૧૪ ભાગલા પાડવા માટેના કમિશન સાથે સંબંધિત છે.જો આકારણી અધિકારી મૂલ્યાંકન અધિકારીને કમિશન આપી શક્યા હોત, તો તે માત્ર નિયમ ૯ હેઠળ જ હોઈ શકે, જેમાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે:

“સ્થાનિક તપાસ કરવા માટે કમિશન.— કોઈ પણ દાવો જેમાં કોર્ટ વિવાદમાં રહેલી કોઈ બાબતને સ્પષ્ટ કરવા અથવા કોઈ મિલકતનું બજાર-મૂલ્ય અથવા કોઈ વચગાળાન નફા અથવા નુકસાન અથવા વાર્ષિક ચોખ્ખા નફાની રકમ નક્કી કરવાના હેતુ માટે સ્થાનિક તપાસને આવશ્યક અથવા યોગ્ય માને છે, તો કોર્ટ આવા વ્યક્તિને કમિશન આપી શકે છે, જે તે યોગ્ય માને છે, તેને આવી તપાસ કરવા અને તેના પર કોર્ટને રિપોર્ટ કરવા માટે નિર્દેશિત કરે છે.

જો કે, જ્યાં રાજ્ય સરકારે એવા નિયમો બનાવ્યા છે કે કોને આ પ્રકારનું કમિશન આપવામાં આવશે, ત્યાં કોર્ટ તે નિયમોથી બંધાયેલી રહેશે.”

મૂલ્યાંકન અધિકારીની નિમણૂક ઓર્ડર XXVI નિયમ ૯ના સંદર્ભમાં કરવામાં આવી હતી એમ માનીએ તો, મૂલ્યાંકન અધિકારી દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલો અહેવાલ નિયમ ૧૦ પેટા-કલમ ૧ને અનુરૂપ હતો કે કેમ તે સ્પષ્ટ નથી, જેમાં કમિશનરને માત્ર "તે જરૂરી માને તેવા સ્થાનિક નિરીક્ષણ" કરવા માટે જ નહીં, પરંતુ તેમના દ્વારા લેવામાં આવેલા પુરાવાને લેખિતમાં ઘટાડવા અને તેમના અહેવાલ સાથે તેમના દ્વારા હસ્તાક્ષર કરાયેલ પુરાવાને કોર્ટમાં લેખિતમાં પરત કરવા માટે પણ કહેવામાં આવ્યું છે. જો આપું કરવામાં આવે તો કમિશનરનો અહેવાલ અને તેમના દ્વારા લેવામાં આવેલા પુરાવા "દાવોમાં પુરાવા હશે અને રેકૉર્ડનો ભાગ બનશે". જો કે કોર્ટ અને દાવો કરનાર કોઈપણ પક્ષ કોર્ટની પરવાનગી સાથે કમિશનરની વ્યક્તિગત રીતે તપાસ કરી શકે છે, "તેને સોંપવામાં આવેલી કોઈપણ બાબતોને સ્પર્શ કરીને અથવા તેના અહેવાલમાં ઉલ્લેખિત બાબતોને અથવા તેના અહેવાલને અથવા તેણે તપાસ જે રીતે કરી છે તે અંગે".

આ કેસમાં આકારણી અધિકારીએ અધિનિયમની કલમ ૫૫ એ હેઠળ સંદર્ભ આપ્યો હતો. આ કાર્યવાહીને અધિનિયમની કલમ ૧૩૧ (૧) સાથે વાંચીને કોડના ઓર્ડર ૨૬૧ નિયમ ૯ના સંદર્ભથી સમર્થન આપી શકાય નહીં, કારણ કે અધિનિયમની કલમ ૫૫ એ હેઠળ મૂલ્યાંકન અધિકારીને સંદર્ભ આપવાના પરિણામો અને અધિનિયમની કલમ ૭૫ સાથે વાંચીને કોડના ઓર્ડર ૨૬૧

નિયમ ૯ હેઠળ આપવામાં આવેલા આદેશના પરિણામો અલગ છે.તેથી, આ આકારણી અધિકારી દ્વારા વિભાગનો ઉદ્દેશ કરવામાં ભૂલ સુધારવાનો કિસ્સો નથી, જે ભૂલને સત્તાના યોગ્ય સ્ત્રોતને કાર્યવાહીનો સંદર્ભ આપીને અવગણી શકાય છે.

કલમ ૫૫ એ હેઠળ સ્પષ્ટપણે સંજોગો અને હેતુઓ નક્કી કરવામાં આવ્યા છે કે જેના માટે મૂલ્યાંકન અધિકારીને સંદર્ભ આપી શકાય છે, આ ઉપરાંત આકારણી અધિકારી દ્વારા જુદી જુદી પરિસ્થિતિઓમાં અને અન્ય હેતુઓ માટે સંદર્ભ આપવા માટે તપાસની સામાન્ય સત્તાઓનો ઉપયોગ કરવાનો કોઈ પ્રશ્ન નથી. [પદમ સેન વિરુદ્ધ ચુ.પી. રાજ્ય જુઓ:એ.આઈ.આર. (૧૯૬૧) એસ.સી. ૨૧૮ પેરા ૮ અને અર્જુન સિંહ વિ. મોહિન્દ્રા કુમાર, એ.આઈ.આર. (૧૯૬૪) એસ.સી. ૯૯૩ (પેરા ૧૯).એ નોંધનીય છે કે કલમ ૫૫ એ ને કરવેરા કાયદા (સુધારા) અધિનિયમ, ૧૯૭૨ દ્વારા અધિનિયમમાં રજૂ કરવામાં આવી હતી જ્યારે કલમ ૧૩૧ (૧), ૧૩૩ (૬) અને ૧૪૨ (૨) પહેલેથી જ કાયદાના પુસ્તકમાં હતી.અપીલકર્તાના વિદ્વાન વકીલે યોગ્ય રીતે રજૂઆત કરી છે કે જો કલમ ૧૩૧ (૧), ૧૩૩ (૬) અને ૧૪૨ (૨) માં કોઈ પણ વિવાદને વેલ્યુએશન ઓફિસરને સોંપવાની સત્તા પહેલેથી જ ઉપલબ્ધ હોય તો કલમ ૫૫ એ હેઠળ અમુક સંજોગોમાં આકારણી ઓફિસરને આમ કરવાની સત્તા આપવાની જરૂર નથી.

આપણે કાયદાની કલમ ૨૬૯એલની પણ નોંધ કરી શકીએ છીએ જે કલમ ૨૬૯બી હેઠળ નિયુક્ત સક્ષમ અધિકારીને સક્ષમ બનાવે છે:

(૧) (એ) "કલમ ૨૬૯ સી હેઠળ કોઈપણ સ્થાવર મિલકત હસ્તગત કરવા માટે કાર્યવાહી શરૂ કરવાના હેતુથી અથવા કોઈપણ સ્થાવર મિલકતના સંદર્ભમાં કલમ ૨૬૯ એફ હેઠળ આદેશ કરવાના હેતુથી મૂલ્યાંકન અધિકારીને આવી મિલકતનું વાજબી બજાર મૂલ્ય નક્કી કરવા અને તેને જાણ કરવા માટે જરૂરી છે;

((b) કલમ ૨૬૯J ની પેટા-કલમ (૧) હેઠળ ચૂકવવાપાત્ર વળતરની રકમનો અંદાજ કાઢવાના હેતુથી, કોઈપણ સ્થાવર મિલકતના સંદર્ભમાં, તે કલમની પેટા-કલમ (૨)ની કલમ (a) અથવા કલમ (b) હેઠળ ઘટાડી શકાય છે અથવા, કેસ મુજબ, વધારી શકાય છે, મૂલ્યાંકન અધિકારીને તેવો અંદાજ કાઢવા અને તેને તેની જાણ કરવા માટે જરૂરી છે.

સંદર્ભિત મૂલ્યાંકન અધિકારીનો અર્થ, કલમની સમજૂતી અનુસાર, સંપત્તિ કર અધિનિયમ, ૧૯૫૭ની કલમ ૨ની કલમ (આર)માં છે તે જ છે.કલમ ૨૬૯એલ ની પેટા-કલમ (૨) હેઠળ, જે મૂલ્યાંકન અધિકારીને પેટા-કલમ (૧) ની કલમ (એ) અથવા કલમ (બી) હેઠળ સંદર્ભ આપવામાં આવે છે, તેને સંપત્તિ કર અધિનિયમ, ૧૯૫૭ ની કલમ ૩૮ હેઠળ તેની પાસેની તમામ સત્તાઓ

આપવામાં આવે છે.અને જો કોઈ સ્થાવર મિલકત હસ્તગત કરવાના આદેશ સામે કલમ ૨૬૯ જી હેઠળ અપીલમાં, આવી મિલકતનું વાજબી બજાર મૂલ્ય વિવાદમાં હોય, તો અપીલ ટ્રિબ્યુનલ, સક્ષમ અધિકારી દ્વારા આ સંબંધમાં કરવામાં આવેલી વિનંતી પર, સક્ષમ અધિકારી દ્વારા આ હેતુ માટે નામાંકિત કોઈપણ મૂલ્યાંકન અધિકારીને સાંભળવાની તક આપશે.

આના પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે જ્યારે પણ આવકવેરા અધિનિયમ હેઠળ સંપત્તિ કર અધિનિયમ હેઠળ નિયુક્ત મૂલ્યાંકન અધિકારીનો સંદર્ભ માન્ય છે, ત્યારે તે કાયદાકીય રીતે પૂરો પાડવામાં આવ્યો છે.

ઉપરોક્ત ઉપરાંત, વેલ્થ ટેક્સ એક્ટ હેઠળ મૂલ્યાંકન અધિકારીની નિમણૂક કરવામાં આવે છે અને તે જે કાયદાકીય મર્યાદા હેઠળ નિયુક્ત થાય છે, તે મર્યાદામાં રહીને કાર્યો નિભાવી શકે છે.મૂલ્યાંકન અધિકારી માટે તેના વૈધાનિક કાર્યો સિવાય મૂલ્યાંકન અધિકારી તરીકે તેની ક્ષમતામાં કાર્ય કરવું શક્ય નથી.તેને બોલાવી શકાય નહીં અને આવકવેરા અધિનિયમ હેઠળ આકારણી અધિકારીને અહેવાલ આપવાનો અધિકાર પણ તેને નથી, સિવાય કે જ્યારે કલમ ૫૫ એ હેઠળ અથવા કલમ ૨૬૯ એલ હેઠળ સિવાય સક્ષમ અધિકારીને સંદર્ભ આપવામાં આવે.

તેથી અમારું માનવું છે કે હાઈકોર્ટે તેને સોંપવામાં આવેલા પ્રશ્નનો ખોટો જવાબ હકારાત્મક રીતે આપ્યો હતો. ટ્રિબ્યુનલે એવું ઠરાવવામાં ભૂલ કરી નહોતી કે આકારણી અધિકારી મકાન મિલકતના બાંધકામની કિંમતનો અંદાજ કાઢવા માટે આ બાબતને મૂલ્યાંકન અધિકારીને મોકલી શકતા નથી. આ અપીલને તે મુજબ મંજૂરી આપવામાં આવે છે અને હાઈકોર્ટના નિર્ણયને રદ કરવામાં આવે છે. ખર્ચ અંગે કોઈ આદેશ આપવામાં આવશે નહીં.

એસ.કે.એસ. અપીલ મંજૂર.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.